

Efesos

Olo Iyoswo loso Poul A'amu Efesos somne'no Mti'mokumentisofoho. Olo Hungkuno Simo'mjofoho.

Jisas ahwomomne'no nto simentiso sohonta soswo *tiwenti-nain'nji* (29) *teti wan'nji* (31) nto uyakolo'mentisopolikeno Poul olo iyoswo a'amu ango Efesos+njo somne'nohini mti'mokumentiso'maho. O'o, a'amu hopi'nono hwaho Esiya sopenji a'amu Efesos so'nji uhwon+fitnne'ento mti'mokumentisofoho. Olo iyoswo homo lomjo hungkuno hwap+ngoso olenoho. Nakwo Kilaisi'nji humalohwone so'nimo Anitu kako olohonta yo'mayo ahwomomjo wop+ngo hopi'nonohinoso nakwoe huyo'mangomo nefo'mayo'ne nejopalofoho. Jisas Kilaisinta'ni Anitu kako yo'mayo yo'mayo hopi'nonohino ahwomomjoso nejahopohoho. (Hungkuno hiloso Efesos sohe engo 1 hon+ngkano we'e 3. Osopo weho.) Olo iyoswo loso Poul kako impo'angomo humanto mti'mokumentisofoho. Olo iyoswo hiloso Poul kako iyoswo Koulousi sopone'no mti'mokuyahot+mentiso sohonta olo iyoswo Efesos loso oso afaho sohonta mti'mokumentisofoho.

Olo iyoswo lomjo hungkuno simo'mjoso olenoho. Kilaisinta'ni a'amu Jisasimo in+ngkunyoso simeho afa'njo wohumantifeho. Nakwo olo iyoswo homo lomo atofu lihwasu tifi un+ngkohwano.

1 Ngko Pouli'ni Kilais Jisasiye hungkuno a'amumo uyohojiku'mofo (*apousel*) syoho so'ne Anitu n'hwosopo'mentiso hwo'nyoho. Sekwo Anituye a'amu soku ango Efesos nohumantifi Kilais Jisasi mo iningkawowo'n'ingkohoho sokune'no olo iyoswo loso mt'i'mokalokweno.

2 Nan'ingkwoho Anitu sohwo'nji nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisi'nji siko'monta'i siko sekumo yo'mayo wop'ingo selohofohosisi simeho pompenjiyo wosejopanjiyo.

Kilais yo'mayo wop'ingo naloho'mentisoso olenoho.

3 Nakwo Kilaisi'nji humalohwone hn'nyumo Anitu kako olohonta yo'mayo ahwomomjo wop'ingo hopi'nonohinoso nakwoe huyo'mangomo nefo'mayo'ne nejopalofoho. Oso'no nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisiye kan'ingkwohwo Anitu osohumo isamoyoka ulano.

4 Hohonta Anitu kako nakwoe hwaho yo'mayo mamti'mokiyo sohonta nakwo Kilaisi'nji humayo'ne Anitu kako nakumo nto nahwosopo'mentisofoho. Oso'no nakwoe simeho kiho'maso'nji humehwasi nakwo kakoe simano sopo wolohofantantonoho nje simano sopo wolohofantifeho. Ose syafi'hu'mentisofoho.

5 Simo'mo Anitu kako nakune'no hitoho m'kun'imposo ulo'mentisofoho. Oso'no nakwo kakoe mehomi ne namokiyo'ne Jisas Kilais nakumne'no poyo pe'nyo so'ne uhwatimne'ento syafi'hu'mentisofoho. Anitu kakoe huno homo somo m'kwesyafisiyofoho. O'o, kako oso hiso'no uyimonnoho lonto simeho wop'ingo umo'n'ingkahon'ingki

nejapmmentisofoho. ⁶ Nakwo honingkano wonyomo nohumentaningkuhwoni Anitu kako wopingo'nohini nalohofonto kakoe Hwomumo nakumo siki nejapmmentisofoho. Oso'no nakwo kakimo aku peho uyanehwono. Awonoho. Siki nejapmmentisofoho. Oso'no nakwo Anitumo isamoyoka ulihwasi kakoe yofe woho'nomano. Hwapingoso nakwo Jisas'nji humalohwone so'no Anitu kako nje mehomi kuyoho nalimentisofoho.

⁷ Kilais nakumne'no kakoe honiyo usihumanto poyo pe'nimentiso so'no nakumo honingkano wonyo mta'ni isihutofonema'mentisofoho. Oso'no nakwoe wonyoso kakoe honiyo'nji wae enao'mentisofoho. Oso wopingo hiso Anitu nalohofososo ifehu'mokonasiyoso wonyoangkafofoho. ⁸ Anitu huno wopingo hwapingo'njo sohwo kako nakumne'no huno ito'no uyahoningki kakoe yo'mayo wopingoso ifehu'mokonesyalofoho. Oso hiso'no Anitu kako huno uyohoho. Hofikimo ufo'mayo'nefoho. ⁹ Anitu kakoe mehomi hn'nwiye wonyo wayo'ne Jisas uhwatimne'ento limentisoso kako ose yonto hohonta kakoe hunoso hiyaso'mo wo'mojoso olohonta ujo ehontojwahumentisofoho. ¹⁰ Oso Anituye hunoso hiyaso'mo wo'mojoso olenoho. Oso sikuno Anitu kako hwosopeehumentiso sohwi i'mofapihwoso'no yo'mayo ahwomomjo so'nji hwahoponjo so'nji mt'i'mokumentisoso mihu'mokoso sohonta Kilais kako yo'mayo hopi'nonohino somo mokosyohumayo'ne mnokino engo'njohwo imo'nonefoho.

11 Yo'mayo Anitu imne'ento imentisoso ne imo'nyo'nefoho. Oso'no Anitu kako nakwo a'amu Juta hn'nimo nje mehomi ne imo'nifitne'ento kako Kilaisiye temtitofomo nehumati'menti'hn'nwoho. Anitu kako nakumne'no yo'mayo so'no ae'mta'ni huno syonafi'hu'mentisoso ne imo'nimentisofoho. 12 Nakwo simeho Kilaisimo uyimentihwone simo'mjo hn'nwi nakwo yo'mayo wopingo nalohofone so'no hontohumehwasi Anituye yofe engoso woho'nomano.

13-14 Sekwo temtitofu kengo mta'ango soku, Anitu sehwsopo'mentiso so'no sekwo Anituye hungkuno wopingo ne'njoso upa'nontifi Kilais sekumne'no asomo setimayo'ne sohumo sekwo simeho hi'ntnnono uyimentohofofoho. Oso'no sekwo Anituye a'amu ne imo'nimentohofu so'no kakoe Towahuno Wopingoso yofe sehwoe'ne sejapmmentisofoho. Oso Towahuno huhwo sohumne'no hohonta Anitu nalimento, Nje a'amu ne somo nje Towahuno sohwo uyimonne'no yohono. Ose nalimentiso so'no nakwo huno ole nayohi, Nakwo Anituye Towahuno Wopingo'nji humalohwone so'no kakoe a'amu ne nto imo'nimalohwone so'no huno nayohoho. Oso'nji yo'mayo Anituye a'amu neso mapitne'ento limentisoso oso hiso nakwo nomane so'no huno nayohoho. Hwapingoso Anituye Towahuno Wopingo nakwoe simeho mo'mo humaho. Oso'no olo so'ntnne'no huno nayohi, Anitu nakwoe wonyomne'no mpe nto imentisofoho. Oso'no nakwo kako'nji humayo so'no asomo netimayo

so'neso nakwo hontohumalohwono. Oseso yo'mayo naloho'mentiso so'no nakwo nakwoe Anitu wopingo sohwoe yofe woho'nomano.

Anitu kako a'amu Efesos somne'no huno wopingo uyo'ne so'no Poul kako jomo ulimentisofoho.

¹⁵ Ngko ole upa'nimale, sekwo Hwe Engo Jisas sohomo simeho hi'ntnnono uyontifi Anituye a'amu nom'ne somo simeho uyalokwofo. ¹⁶ Ose upa'nonji sikuno huhwo huhwi ngko sekumne'no Anitumo isamoyoka uliwo'ninkohono. Sikuno anga'nohino fihwo moniyakolofefoho. O'o, sekumne'no huno syafisyonji Anitu kako sekumo sefo'mayo'ne jomo uliwo'ninkohono. ¹⁷ Nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisiye kaningkwohwo Anitu yo'mayo wopingo hwapingo sohwo osohomo ole uliwo'ninkohono, Anitu kiko jije Towahuno wopingo sohwo a'amu anga Efesos humayo somo uyahoninkohoji Towahuno sohwo kako huno wopingo uyihwosi Anitumne'no a'amu somo utihwahoninkuhwosi hofiko kikine'no huno nehopi uyono. Ose uliwo'ninkohono. ¹⁸ Oso'nji ngko ole so'no sekumne'no uliwo'ninkohono. Anitu kakoe pomponaho sekwoe hunomo ho'nasesyihwosi yo'mayo so'no sehwasopo'mentisoso sekwo hunoso nto'no ehohosasesyihwoso'no yo'mayo wonyoangkafoso mapitne'ento limentiso so'no sekwo simeho wopingo'nji wohontohumantifeho. ¹⁹⁻²⁰ Jisas Kilais kako poyo pe'nimentiso sohonta Anitu

kakoe yokumpohn'nyo mikunimposo so'nji Kilaisimo ulikafonto ahwomo somo kakoe aho angahohnta'ni mihumaji'mentisofoho. Osopo Kilais kako nohumanto nemokosyohumaho. Nakwo a'amu Anitumo simeho hi'ntnnono uy'wo'n'ingkihwoone hn'nimo oso yokumpohn'nyo mikunimposo Kilaisimo ulika'mentiso hiso nefe'mayo'ne syoho yalofoho. Oso'no sekwo huno waseyono. ²¹ Kilais kako Anituye aho angahohnta'ni humamentiso so'no kako ahwomomjo a'amumo mokosyohumayo so'nji hwahoponjo hwe engo sohwanji a'amu hwaho mokosyohumayo sohwa hnononji a'amu yofe engo'njo so'nji a'amu hopi'nonohino humalohwone hn'nimo Kilais kako hwofilo'nnyo hweho. Olohonta'nohinim'aho. O'o tifi no'mjo hi'nji Hwe Engo oso hwo'nohini kako ne'no wohumantimtonoho. ²² Anitu kako yo'mayo hopi'nonohinoso Kilaisimo enjwa'mo ho'nasyonto Anitu kakimo nakwoe hwe mnokino engo'njo uhumatim'entisofoho. ²³ A'amu Kilaisimne'no huno nay'wo'n'ingkiso so'nwi Kilaisiye a'apaho'nwoho. Kilais kako nakwoe mnokino engo'njo hweho. Oseso nakwo Kilaisiye a'apaho fehohnjo'nwoho. Oso'no Kilais kako hopi'nonohinomo mokosyohumaho.

2

Nakwo poyo pa'nyo nohumentaningkuhwoni Kilais yo'mayo wopingo naloho'mentiso so'no Anitu nakumo songo nelikofalofoho.

¹ Hohonta sekwo temtitofu kengo kengo soku hon'ingkanu wonyomo nohumantifi

a'amu poyo pe'nyoso yo'mayo hungkunoso mupa'n'iwo'n'ngkiyohofo hopa sekwo Anituye hungkunomo haloho maposo'njo imotofohofo. Oso'no Anitu tohino engo womapife limentisofoho. ² Oso hohosohonta sekwo hwahoponjo yahino wonyo somo in'ngkawentifi yo'mayo towahuno wonyo sofe hwe engo Seten oso hwoe hungkunomo haloho po'motofohofo. Seten huhwo sohwo kako a'amu Anituye hungkunomo hwotoho fewo'n'ngkohoho somo kako yokumpohn'nyo umokosyohumaho. ³ Hohonta nakwo a'amu Juta hn'nwi a'amu temtitofo kengo kengo pa'nyoso nakwo hopi'nonohino Seteniye temtitofo'nwoho. Nohumentani yo'mayo yahino wonyo nakwoe simeho umo nelahon'ngki imotohwonefoho. Nakwoe hunomnohini in'ngkamotohwonefoho. Nakwo ose humentan'ngkuhwoni Anitu nakwoe hon'ngkano wonyo somne'no simeho tohino umn'ngkahon'ngki Anitu kako a'amu hn'nimo tango engo uyimne'ento limentisofoho.

⁴⁻⁵ Nakwo hon'ngkano wonyomo poyo pa'nyo nohumentan'ngkuhwoni Anitu hitoho mikun'imposo ulofahon'ngki Kilais yo'mayo wopingoso naloho'mentisoso Anitu kako nakumo Kilaisi'nji songo nelika'mentisofoho. Anitu kakoe mehomi so'ne'no umo'n'ngkahon'ngki kako asomo netima'mentisofoho. ⁶ Nakwo Kilais Jisasimo humalohwone so'no Anitu kako Kilaisi'nji nakwo'njimo songo nelikafonto kakoe yofe engo nejopahon'ngki ahwomomo Kilaisi'nji humalohwono. ⁷ Ose naloho'mentisoso

kako hitoho mi+kuni+imposo nejapeso kako engolopohamo a'amu tifi imo'none so'nji ne'no neti+hwawo'n+ingkisofoho. An+tu kakoe huno mta'ni wop+ingo uloho'mo lonto wop+ingo nalohof+wo'n+ingkisofoho. Kilais nakwoe wonyomne'no poyo pe'n+imentiso so'no a'amu hopi'nonohino kakoe hitoho engo nejopahonjo somo uhwonalokwofo. ⁸ An+tu kako wop+ingo uloho'mo li+mentiso so'no nakwo kakimo si+meho hi'ntnnono uy+menti+hwone sohonta An+tu kakoe mehomi ne namokumentisofoho. Oso hitoho ulofu yahino uyalokuhwone hwap+ingoso nakwo'maho. O'o, An+tu huhwo kako hwap+ingo hweho. Kako siki nejapmmentisofoho. ⁹ Olo hilo so'no nakwo nakwoe yofe moho'nomo'nanehwono. Awonoho. I nakwo hilo so'no hwap+ingo'maho. ¹⁰ An+tu kako nakumo namti'mokumentiso sohwo nakwoe hwap+ingo hweho. Nakwo yahino wop+ingomo in+ingkayo'ne An+tu kako Kilais nejapmmentiso so'no Kilais Jisas nakumne'no yo'mayo wop+ingo nalohofoso nakwo a'amu songo namokumentisofoho. An+tu oso yahino wop+ingo somo hofi+ko in+ingkafitne'ento nakumne'no nto'no esyohumamentisofoho.

A'amu Juta so'nji temtifo kengo kengo so'nji An+tu'nji ufohi'nyo'ne Jisas kako temtifo anga'nohino umokumentisofoho.

¹¹ Ngko sekwoe hunomo huno wasefohoto'monne'no yohono. Hohonta sekwo An+tumne'no huno maseyofoho. I a'amu Jutaso a'apaho si+hu kolo'nnyo sohwa hofi+ko

sekumne'no ole liwo'n'ingkohofi, Sekwo temtitofo kengo mta'ango soku a'apaho sihu makolo'nyo so'no sekwo Anitumne'no huno maseyokuyoho, seliwo'n'ingkohofoho. ¹² Oso hohosohonta sekwo Kilaisimne'no i'waho yontifi Anituye mehomi mmo'nyo kuyoho. Simo'mo Anitu a'amu Juta somo uhwosopo'mentisoso kakoe hungkuno wopingo kako'nji makotiku'nyo'neso sekumo mosejapmentisofoho. O'o, sekwo a'amu temtitofo kengo'mta'ango soku yoloho'mo humamotofokuyoho. Sekwo olo hwaho lopo nohumantifi tifi no'mo yo'mayo wonyoangkafo imo'none so'no mohontohumayo'njo kuyoho. Sekwo Anitu sohumne'no huno mosyafisiyo'njo imotofokuyoho. ¹³ Sekwo Anitune'no kengopo nohumentan'inghokofi Kilais Jisas kako poyo pe'nonto sekumne'no kakoe honiyo usihuma'mentiso so'no kako impo'nosetima'mentisofoho. Oso'no sekwo kako'nji ufohi'n'imentohoho kuyoho.

¹⁴ Simo'mo nakwo a'amu Juta hn'nnonji sekwo temtitofo kengo sikunonji mango hwona'ni imo'nontani humamotohwonefoho. Mangohwa imo'n'imentihwoneso nakwoe hon'ingkanomo tojo hopa pijwahin'imentihwonefoho. I Kilais nakumne'no poyo pe'n'imentiso so'no tojo homo somo wae yao'mentisofoho. Oso hiso wae yaofonto nakwo simeho pompenjiyo'nji nohumentan'ingkuhwoni temtitofo anga'nohino namokumentisofoho. Oso simeho pompenjiyo hwapingoso Kilaisiyoho. ¹⁵ Jisas nakwoe wonyomne'no poyo pe'n'imentiso so'no a'amu

Jutafe honingkano hungkuno hopi'nonohinoso a'apaho sihu kolo'nyo yahinoso a'amufe yahino wonyomne'no yahu fonjokisasiyoso yo'mayoso ne ane imo'nimentisofoho. Oso'no Jisas kako a'amu Jutafe honingkano hungkunomo wae yaofonto nakwo a'amu Juta hn'nnonji sekwo temtitofo kengo kengo sokunonji nakwo hn'nimo Jisas kako'nji nakumo monakojjwonto temtitofo anga'nohino songo namokumentisofoho. Oso'no nakwo simeho afa inimentihwone'nwoho.

¹⁶ Kilais kako iyo hwojiyafiku'nnyo somo poyo pe'nimentiso sohonta nakwoe simeho tohino yahino so'nji mangohwa imo'nyo yahino so'nji Kilais kako poyo imokumentisofoho. Poyo imokumentiso sohonta nakwo a'amu Juta hn'nnonji sekwo temtitofo kengo kengo hn'nimo temtitofo anga'nohino namokonto nakwo Anitu'nji simeho afa inimentihwonefoho.

¹⁷ Kilais kako noponto a'amu Juta Anitu'nji mofonepo humamotofo so'nji sekwo temtitofo kengo kengo'mo Anitune'no humamotofo soku nonjimo olo hungkuno wopingo loso nalimento, Sekwo simeho afa'njo hmno'nimno.

¹⁸ Ose nalimentiso so'no Kilais kako nakwo a'amu Juta hn'nnonji sekwo a'amu temtitofo kengo sikunontne'no yo'mayo wopingo naloho'mentiso so'no Anituye Towahuno Wopingo anga'nohino sohwo kako honingkano namohmentiso so'no nakwo hinjoho'nwi Anitumo u'malokuhwono.

Nakwo a'amu Anitumo iningkawo'ninkuhwone so'nwi nakwo anga'ne'nwoho.

19 Oseso sekwo a'amu temtifo kengo mta'ango soku olohonta sekwo yoloho'mo mohumu ilofu. O'o, sekwo Anitu'ye a'amu ne so'nji ufohi'nontifi Anitu'nji sekwo'montohwasi humalofu. 20 Sekwo soku Anitu' ango molalokunjo pa'nyo kuyoho. Nakwo Anitu'ye hungkuno uyohojiku'mofu (*apouse*) syoho'njo sohwo'nanonji a'amu Anitu'ye hungkuno uyahon'ngki limotofu sohwo'nanonji kako nakumo hwosoku hwosaho pa'nyo nawonjimentiso hwona'nyoho. Kilais Jisas sohwo kako engkwosaho ne pa'nyo hweho. Sekwo soku ango yokino kuyoho. 21 Ango yokino hopi'nonohino soku Kilais engkwosaho ne sohwo'nji ufohi'nimentohofofoho. Olo ango hiloso Anitu' kako hwapingo hweho. Ango hiloso Anitu' nomolihwosi engo imokuhwosi kako oso ango wonyo ane wopingo'nohino sopo wohumamontonoho. 22 Sekwo sokunonji nom'ne a'amu Anitumo in'ngkawo'n'ngkuhwone hn'nanonji nakwo Kilaisimo ufohi'nontani Anitu'ye Towahuno Wopingo sohwo nakwoe simeho mo'mo humawo'n'ngkiso so'no nakwo Anitu'ye ango ne nto imo'nimalohwono.

3

Poul kako Anitu'ye hungkuno wopingoso a'amu temtifo kengo somo lut'hwawo'n'ngkiso hweho.

1 Ngko Poul'ni Kilaisiye syoho ulohofiyo sohwo'ni ngko sekumne'no impo'angomo humaleno. Hwap'ngoso ngko a'amu temtifo kengo sokumo Anitu'ye hungkuno

wopɪngo losetihwawo'nɪngkohe so'no a'amu Jutaso ngkimo impo'angomo intofanɪhumentohofofoho. ² Sekwo olo so'no nto upa'nɪmentohofoho so'no ngko huno syafɪsyohono. Anɪtu sekumne'no hitoho ulofahonɪngki kako yo'mayo wopɪngo waseloho'mto yonto sekumo losetihwayo'ne syoho loso ntapmmentisofoho. ³ Anɪtuye hungkuno wopɪngoso hiyaso'mo wo'mojoso ntɪhwahonɪngki ngko hungkuno losomo huno nimentisofoho. Hungkuno fehohnjoso nto semtɪ'mokiyohofoho. ⁴ Olo iyoswo losomo atofolɪfijosos ekwo huno ole waseyono. Kɪlaisiye hungkuno hiyaso'mo wo'mojoso kako ujo nto ehontojwanɪhumentisofoho. ⁵ Hohonta olo hungkuno hiyaso'mo wo'mojo loso Anɪtu kako a'amu somo mutɪhwammojofoho. I olohonta Anɪtuye Towahuno Wopɪngo kako nakwo a'amu Anɪtuye hungkuno uyohojiku'mofo (*apousel*) syoho'njo sohwa hnnonji a'amu Anɪtu kakoe hungkuno uyahonɪngki lɪmotofosohwanjimo ujo ehontojwahumentisofoho. ⁶ Hungkuno wopɪngo hiyaso'mo wo'mojo hiloso olenoho. Sekwo Jisas Kɪlaisiye hungkuno wopɪngo somo upa'nɪmentohofosoh'no sekwo a'amu temtitofo kengo soku sekwo'nji nakwo a'amu Juta so'nnonji nakwo temtitofo afa imo'nontani a'apaho afa pa'nyo humalohwono. Yo'mayo wopɪngo Kɪlais Jisas nakumne'no naloho'mentiso so'no Anɪtu yo'mayo nakumne'no hwosopeehumentisoso womantanoho.

⁷ Anɪtu kako ngkimo kakoe

hungkuno wopɨngoso uyohojiku'mofone
 nihwosopo'mentiso so'no ngko oso hungkuno
 wopɨngo sohwoe syoho ulohofiyo hwo'nyoho.
 Anitu kako olo syoho lomne'no kako
 ngkine'no hitoho ulofahonɨngki kako kakoe
 yokumpohn'nyo ngkimo nisosofito'mentisofoho.
 8 Anituye hwe moya'mi ne somo ngko enjwa'mo
 humaleno. Ngko Anituye hungkunomo
 hwotoho hm'mote hwo'nɨmo Anitu kako
 wopɨngo ntohofonto nje wonyoso wae
 yanimo'mentisofoho. I Anitu olo syoho a'amu
 temtitofokengo somo kakoe hungkuno wopɨngo
 lutihwayo so'no nihwosopo'mentisofoho.
 Anituye hungkuno wopɨngo loso olenoho.
 Yo'mayo yahino wopɨngoso Kilaisimo weho.
 U a'amu sikiŋjo sohwo kako yo'mayoso
 matipihwononehoho. O'o, a'amu Kilaisimo
 inɨngkawo'nɨngkiso sohwo kako yo'mayo
 wonyoangkafoso Kilaisimo wotipema'mtonoho.
 9 Simo'mo Anitu yo'mayo mtɨ'mokumentiso
 sohwo kako yo'mayo so'no imne'ento huno
 syafisyonto Jutafe temtitofokengo kengo
 kengo so'nji afa imo'nɨfitnne'ento
 hiyaso'mo ho'nahumentisofoho. Oso hungkuno
 hiyaso'mo wo'mojoso ne imo'nyo'ne'ento a'amu
 hopi'nonohino somo huno ehohosɨsiyo'ne
 Anitu olo syoho loso ntapmmentisofoho.
 10 Hwapɨngoso Anitu kako a'amu ahwomomjo
 somo mokosyohumayo sohwanji ahwomomjo
 a'amu hopi'nonohino so'njimo kakoe
 huno wopɨngo hiyaso'mo wo'mojoso ujo
 ehontojwahinyo'nefoho. Neso olenoho. A'amu
 Juta so'nji a'amu temtitofokengo so'nji

Anitu kako mekilo'mokuhumajonto kakoe a'amu ne imokahon+ngki hofi+ko kakine'no uhu'mokuwo'n+ngkohofofoho. Oso homo somo a'amu ahwomomjo sohwa uhwonont+fi hofi+ko Anituye huno wop+ngo so'no huno uyohoho. ¹¹ Hohonta a'amu ahwomo'nji hwaho'nji mamt+'mokiyo sohonta Anitu ose imne'ento huno syaf+syonto nakwoe Hwe Engo Kilais Jisas+mo nejapmmentiso so'no ne imo'n+mentisofoho. ¹² Nakwo Kilais+mo simeho hi'ntnnono uy+wo'n+ngkuhwone so'no nakwo Kilais+'nji ufohi'nontani nakwo Anitumo u'mayo so'no iyoho monenalofiyoho. Hwap+ngoso Kilais sohwo kako Anitumo u'mayo'ne hon+ngkano hweho. ¹³ Oso'no ngko hungkuno we'e wasel+mo. Ngko Anituye hungkuno a'amu temtifo kengo sokumo sel+wo'n+ngkohe so'no tohino malokwe loso'no sekwo simeho wonyo semo'n+ngkuhwoloho. O'o, sekumo sefo'mayo'nefoho. Oso'no sekwo simeho wop+ngo'nji fohumantokuno.

Kilais kako hitoho mikun+imposo sejopalofoho.

¹⁴ Nto selohe so'no ngko yo'mayo Anitu kako yoneso'no huno syaf+syonji ngko Mpohumne'no hwahopo hwomtame ulohofalokweno. ¹⁵ A'amu nope'nont+fi ahwomomo nto s+mentohofa so'nji nakwo hwahoponjo temtifo hopi'nonohino hn'nnonji nakwo Anitu kako kakoe yofe neso nan+ngkwoweho. Oso'no kako menal+mentisofoho. ¹⁶ Olo so'no ngko Mpohwo yo'mayo hwap+ngo sohune'no jomo ulalokweno. Kako kakoe Towahuno Wop+ngo sohwo

sekwoe simehomo sehulo'ofihwaso'no sekwo kakoe yokumpohn'nyo wonyoangkafo so'nji yokumpohn'nyo wolohofantifeho. Oso'no ngko Mpohumo jomo ulalokweno. ¹⁷ Sekwo simeho Anitumo uy'wo'n'ngkohoho so'no Kilais kako sekwoe simeho mo'mo humaho. Oso'no kakine'no fisyafisyi'wo'n'ngkuno. Iyo pmpongo hwahomo'mo unjilofonto yokumpoh'nnyo kemokosyohumawo'n'ngkiso pa'nyoso Anitu kako sekumo hitoho engo sejopalokunjo so'no sekwo huno syafisyikuji sekwo yokumpohn'nyo filohopmno. ¹⁸ Sekwo ose ifijo'manji sekwo Anituye mehomi hopi'nonohino soku Kilais kako simeho nejape so'no huno waseyono. Kilaisiye hitoho nejapeso yo'mayo hwahoponjo so'njimo ahwomomjo so'nji yakolo'nnyofoho. Nihu'no yokintahoponoho. ¹⁹ Kilaisiye m'kunimposo nejapo so'no nakwo huno nto'no monayohoyohoho. O'o nakwoe hunoso tifofoho. I oso'no sekwo Kilais yokumpohn'nyo sejape so'no huno nto'no seyo'ne Mpohumo jomo ulalokweno. Oseso Anitu kako sekwoe huyo'mango somo sefo'mahwosi kako pa'nyo wop'ngo'nohini wasemokumontonoho. Ngko oso hiso'no Mpohumo jomo ulalokweno.

²⁰ Anituye yokumpohn'nyo engo nakwoe simeho mo'mo syoho nelohofalofoho. Oso'no nakwo nakwoe huno tifo so'nji yo'mayo so'no Mpohumo jomo ujo so'ne kakoe yokumpohn'nyo hiso engo namokiyo hweho. ²¹ Oso'no nakwo Anituye mehomi hn'nwi yo'mayo wop'ngo Kilais Jisas nakumne'no naloho'mentiso so'no nakwo kakine'no uhu'mokuwo'n'ngkuhwone

hn'nwi Anituye yofe'nji Kɪlais Jisasiye
 yofe'nji nakwo engolopohamo ne'no
 woho'nomewo'nɪngkuhwano.

4

*Nakwo Anitumo inɪngkawo'nɪngkuhwone
 hn'nwi nakwo Kɪlaisɪye a'apaho'nwoho.*

¹ Ngko Anituye syoho iwo'nɪngkohe so'no
 impo'angomo humale sohwo'ni sekumo jomo
 yokumpohn'nyo selalokweno. Anitu kakoe
 mehomi hn'nɪmne'no wonyoangkafo humayo
 so'no joho nalɪmentiso so'no kakoe yahino
 wonyoangkafo somo nto'no unɪngkohwano.

² A'amu hopi'nonohino somo sekwo enjwa'mo
 pahumno. A'amu somo fo'ma fo'ma ulohofɪkuji
 hungkuno hofiyo hofohofahn'no ulɪmno.
 A'amuso hofɪko wonyo sekumo selohofɪkujo'no
 sekwo oso wonyo hiso aku ulohofɪkutoho. O'o,
 wopɪngo'nohini ulohopmno. Simeho finɪmno.

³ Anituye Towahuno Wopɪngo sohwo kako
 simeho afa inyo yahino nejapmmentiso so'no
 nakwo mtitofa anga'nohino pa'nyo impe hopa
 nto monakilo'mokumaho. Oseso oso simeho afa
 inyo yahino ne'no mjimɪkuno. ⁴ Nakwo Anitumo
 simeho uyɪwo'nɪngkuhwone hn'nwi nakwo
 hinjoho'nwi a'apaho anga'nohino'nwoho.
 Anituye Towahunoso anga'nohino hweho.
 Nakwo hopi'nonohino hn'nwi nakwo Anitu'nji
 wonyoangkafopo humayo so'no Anitu nakumo
 joho lonetɪma'mentiso so'no nakwo oso
 hiso'no afa'nohini hontohumalohwono.

⁵ Nakwoe Hwe Engo Jisas Kɪlais sohwo
 anga'nohino hweho. Nakwoe simeho

hi'ntnnohino uyo yahinoso Anitu uhwononteso anga'nohino weho. Mijo kiyomayoso Anitu uhwononteso hwapingo neso kenga'nohinofoho.

⁶ Nakwoe Mpohwo anga'nohino sohwo Anituyoho. Nakwo hopi'nonohino hn'nwi kakimo enjwa'mo humentan+ngkuhwoni kako yokintahopo humaho. Kako nakwo'njo ajwopo nohumanto yo'mayo ne'manteso kako wopingo namokuwo'n+ngkiso hweho. Kako nakwoe simehomo humaho.

⁷ Nakwo anga'no anga'nohino hn'nimo Kilais kako kakoe syoho kengo kengo nejaponte so'no kako yokumpohn'nyo hwapingo sohwo oso syoho hiso iyo'neso yokumpohn'nyo nejapmmentisofoho. ⁸ Olo hilo so'no Anituye hungkuno ole nalimento,

Kilais kako songo likafonto ahwomomo apa'no simentiso sohonta kako kakoe a'amu pi'n+ngoso Seten kako impe intofahumentiso somo isihutofomotasimentisofoho.

Osohonta kako a'amu somo yo'mayo syoho kengo kengo iyoso'no yokumpohn'nyo uyimentisofoho.

Ose nalimentisofoho. ⁹ Oso hungkuno so'no huno wosyofisyano. Kako ahwomomo apa'no simentiso so'no neso pehoto. Olenoho. Simo'mo kako ahwomo mta'ni noponto hwaho ne lopo pmentisoso kako hwahomo'mo a'amu poyo pe'nyofe angomo umentisofoho.

¹⁰ Olo hwe lohwo kako simo'mo hwahomo'mo umentiso sohwo kako aku ahwomo ne nohotimo simentisofoho. Simentiso so'no kako yo'mayo hopi'nonohino ahwomomjo so'nji hwahoponjo

so'nji hwaho ae'mjo yo'mayo hopi'nono Kilaismo weho. ¹¹ Anituye syoho kengo kengo iyo so'ne Kilaik kako a'amu anga'no anga'nohinomo yokumpohn'nyo uyalofoho. Oso yokumpohn'nyoso olenoho. A'amu fisomo kakoe hungkuno uyohojiku'mofone (*apousel*) syoho uyalofoho. Nom'ni somo Anitu hungkuno jo'ne syoho uyalofoho. Nom'ni somo a'amu Anituye honingkanomo tipemayo'ne a'amu somo ufo'mayo'ne syoho uyalofoho. Nom'ni somo Anituye a'amu ne somo mokosyohumayo so'ne kakoe hungkuno lutihwayo'ne syoho uyalofoho. ¹² Oso yokumpohn'nyo nejopalokunjoso Anituye a'amu neso hofiko kakoe syoho hofiyo ulohofiyo'ne nto'no esyohumaho. Oso'no nakwo Kilaisiye a'apaho ne hn'nwi nakwo yokumpohn'nyo anga'no anga'no sosofito'n'ngkuhwasi ufo'mo'nano. ¹³ Kilaik kakoe yokumpohn'nyoso ne'no nejap'wo'n'ngkiso so'no nakwo Anitumo simeho hi'ntnnono uy'wo'n'ngkuhwone hn'nwi nakwo simeho afa unantanoho. U nakwo Anituye hwomumne'no huno afa'nohini wonayimtonoho. Oso hohosohonta nakwoe simeho mo'mo Anituye hungkuno'nji Anituye huno'nji nakwoe hunomo engo enaofihwoso'no nakwo Kilaik pa'nyo sokafo umo'nantanoho. ¹⁴ Osohonta nakwo mehomi pa'nyo mohumanehwono. A'amu mehomi pa'nyoso hintalinyo ifofo mokomoiso hopa mokomoyalofoho. Hofikoe huno somo ehilo'memokomoyalofoho. A'amu afofo hungkuno'nji hwasyo hungkuno'nji

selalokwofoso hofiiko oso ifofo hopa sekumo umpo'nosetimantife'no yalokwofo. Osono sekwo tifi in'ngkakutoho. ¹⁵ O'o, nakwo Anituye hungkuno ne somo ne'no in'ngkohwasi a'amu hopi'nonohino so'nji simeho in'ngkuhwasi Kilais nakwoe mnokino engo'njo sohwoe yahino wopingoso nakwoe simeho mo'mo engo wenaomontonoho. ¹⁶ Kilais kako nakwoe mnokino pa'nyo hweho. Nakwo kakoe sife aho yo'mayoso pa'nyo'nwoho. Mnokino sohwo kako a'apaho sohomo huno uyahon'ngki a'apahoso syoho ito'no iwo'n'ngkisofoho. I aho sohwo kako syoho nto'no miyo'manji ajo'miyo sohwa hofiiko syoho nto'no mifitnehoho. Oso'no Kilais kako syoho kengo kengo nejapmmentisoso nakwo anga'no anga'nohino hn'nwi syoho nto'no ihwasi nakwo ufo'mo'nantanoho. Ose ihwasi simeho afa in'ngkuhwasi Kilais'ye a'apaho hn'nwi engo imo'n'ngkuhwasi yokumpohn'nyo wolohofantanoho.

Anituye a'amu neso hofiiko yahino songo malokwofo.

¹⁷ Olo hungkuno loso ngko Anitumne'no yokumpohn'nyo waselimonne'no yohono. A'amu hwahoponjoso Anituye hungkunomo hwotoho fewo'n'ngkohoho oso pa'nyoso sekwo imo'n'ngkutoho. Hofikoe hunoso siki wo'nnyofoho. ¹⁸ Hofikoe huno piku'nnyo so'no sikwo'mjoho pa'nyofoho. Hofiko yokumpohn'nyo imo'nontifi huno'masoso hofiiko Anitu kakoe songo humayoso momalokuyohoho. ¹⁹ Hofikoe hon'ngkano

wonyo somne'no hofi'ko wonimango munyofoho. O'o, hofi'ko honingkano wonyo somo ikuhufoku'mo'nyofoho. Yo'mayo yahino wonyo somne'no simeho fefoyo uyalofoho.

²⁰ Oso yahino hiso Kilais losetihwamentisotaho. Nihu'no awonoho.

²¹ Kilaisiye yahino wopingo so'no sekwo nupa'nontifi oso yahino homo somo tifi iningkowahoningkofi a'amu Jisasiye hungkuno neso nto losetihwamentohofofoho. ²² Oso'no sekwo sekwoe hohontajo yahino wonyoso nihu'nahone foho'naopmno. Yo'mayo wonyo sekwoe simeho umo limojoso olenoho. Sekwoe hunomnohini iningkawentifi yo'mayo hi semo'nyoso honingkano hwasyomo ipesemotamojofoho. Oso hiso sekwoe hunomo wonyo semokumojofoho. Oso yahino wonyoso nihu'nahone foho'naopmno. ²³ Sekwoe hunoso sekwoe simehoso nihu'no songo umo'nono.

²⁴ Sekwo a'amu soku songo hmno'nimno. Oso a'amu songo soku Anitu kako pa'nyo wasemokumontonoho. Oso a'amu songo hiso wonyo honingkano nihu'no anefoho. Yahino ito'nohinofoho.

²⁵ Oseso sekwo hwasyo hungkunoso foho'naopmno. Apa'no nolikutoho. Sekwo hungkuno nehopi'nohino fihnnimno. Sekwo huno ole seyohi, Nakwo Kilaisiye a'apaho'nwoho. Oso'no hungkuno nehopi'nohino fihnnimno. ²⁶ Sekwo sekwoe simeho wonyo semo'ningkuhwoso'no huno nto'no fisiyafihupmno. Sekwo honingkano wonyo ifitnoho. Sekwo

sekwoe simeho tohino nowentaningkuhwosi mofehi'nyo ikwo'mokoloho. ²⁷ A'amu simeho wonyo umo'n'iwo'n'ingkiso osohumo Seten ehuhnaofwo'n'ingkisofoho. Oso'no sekwo Seten+mne'no hoku'yo nohwosomputimafikutoho. ²⁸ A'amu yo'mayoso hufo iwo'n'ingkiso sohwo kako apa'no hufo ihwoloho. O'o, kako syoho wopingo'nohini wotipemano. Oso syohoso kako kakoe aho'nji yokumpohn'nyo ihwosi hamniyoho nomahwosi kako a'amu umofonyo iyo somo ufo'mano. ²⁹ Sekwoe mango mta'ni wonyo hungkuno nolikutoho. O'o, hungkuno wopingo'nohini nom'ne a'amu somo usofitofone filimno. A'amu nom'ne somo ufo'mayo'ne hungkuno wopingo'nohini filimno. ³⁰ Sekwoe humayo yahino so'no Anituye Towahuno Wopingo simeho tango ifisyimofikutoho. Anitu kakoe Towahuno Wopingo yofe nahwofo'ne nejapmmentiso so'no nakwo huno ole nayohi, Oso sikuno ae'uyo somo yo'mayo yahino wonyo somta'ni ni'hu'nahone isihutofonemaso sohonta nakwo Anitu'nji wopingo humanefoho. Huno ose nayohoho. Oso'no Anituye Towahuno sohumo simeho tango ukutoho. ³¹ Sekwo olo yahino loso foho'naopmno. Simeho wonyo, yoka, simeho tohino, mango engo, sitofo, oso yahino wonyoso ikutoho. ³² Sekwo a'amu somo simeho uyikui yahino wopingo'nohini ulohopmno. Kilais sekumne'no poyo pe'nimentiso so'no Anitu sekwoe wonyo wae yasema'mentiso hopaso a'amu fiso hofiko wonyo selohopijo somo hohujo'mo moho'naofikui wonyo hiso

wae hmmopmno.

5

Nakwo pomponahopo wohumano.

¹ Anituye mehomi soku Anitu hitoho engo sejapıwo'nıngkiso so'no sekwo kakoe yahino somo tıfi finıngkamno. Kako pa'nyo hmmo'nımno. ² Kılais kako nakumo hitoho engo nejapmmentiso so'no kako nakwoe wonyomne'no kakoe a'apaho wopıngoso ihn'nao'mentisofoho. Anitu oso homo somo uhwononto akino wopıngo wa'mentiso hopaso kakoe sımeho wopıngo umo'nımentisofoho. Oso yahino wopıngo somo finıngkamno.

³ Yo'mayo yahino wonyo, a'mohufo, kifosyoho, nom'ne hwafe yo'mayo so'no hi semo'nyo, oso yahino wonyoso sekumo se'mahwoloho. O'o, sekwo Anituye a'amu ne kuyoho. Oso'no a'amu fıso hofıko sekwo'njopo humafıkuji oso yahino wonyoso motıpemapitnnehofo.

⁴ Sekwo wonyo hungkuno nolıkutoho. Hwasyo hungkuno syohı'nyo hungkuno wonyoso nolıkutoho. O'o, oso yahinoso Anituye mehomimne'maho. Sekwo soku, sekwoe hungkunoso Anituye yofe ho'nomayo'nefoho. Kakimo isamayoka ujo'nefoho. ⁵ Sekwo huno moi'wonoho.

A'amu kifosyoho'njo sohwa, a'mohufo iwo'nıngkohofoso, hungkuno wonyo lıwo'nıngkohofoso, a'amu kako ho'yangomnohini syafısyonto woma'mo lıwo'nıngkisoso, oso a'amu fıso hofıko Anitu'nji Kılaisı'nji siko a'amumo yokumpohn'nyo mokosyohumasiyo sopo m'mopitnnefoho. O'o,

nihu'no awonoho. A'amu yo'mayo ho'yango so'no hi umo'noso sohwo kako ho'yango hiso kakoe Anitu pa'nyo imokinonto ho'yango somne hwomtame ulohofiwon'ningkisofoho.

⁶ Sekwo huno nto'no fisiyafihupmno. A'amu oso yahino wonyo somo upesemotowantife'no yalokwofoso hofikoe siki hungkuno somo tifi in'ngkakutoho. A'amu oso yahino wonyo yontifi Anituye hungkuno somo hwotoho fewon'ngkohoho somne'no Anitu kako simeho tohino umnonefoho. ⁷ Oso'no sekwo hofiko'nji ejoku'nohumafikutoho. ⁸ Sekwo soku, hohonta sikwo'mjoho'mo humamotofokuyoho. I olohonta nakwoe Hwe Engo Jisas kakoe pomponahopo sehumaji'masofoho. Oso'no sekwo pomponahopo ne'no humafikuji hano ito'no femoyimno. ⁹ Anituye pomponaho loso yahino wopingo'nji hon'ngkano nto'nohino so'nji hungkuno nehopi'nohino so'nji utihwa'nyopo ujo ejokwojasyiwo'n'ngkisofoho. Oseso sekwo oso yahino wopingoso ne'no fikuno. ¹⁰ Sekwo Anituye simeho wopingo umokiyo'ne hon'ngkano tipemafikuji osomo syoho yokumpohn'nyo fikuno. ¹¹ A'amu sikwo'mjoho'mo nohumantifi hohontajo yahino wonyoso iwo'n'ngkohoho so'nji sekwo ejoku'nohumafikutoho. O'o, sekwo iwaho nto'no fiyimno. Oso yahino wonyoso ne anefoho. Sekwo a'amufe hon'ngkano wonyo somne'no hungkuno ulikuji hon'ngkano wopingo utihwamno. ¹² Yo'mayo yahino wonyoso hofiko hiyaso'mo iwo'n'ngkohoho so'no

ngko sejo so'no won+mango nningkahonngki ifalifaliyo mamt+'mokocho yohono. ¹³ Anituye pomponahoso a'amu yo'mayo hiyaso'mo y+wo'n'ngkohoho somo ut+hwa'nyopo ujo ehontojwasy+wo'n'ngkisofoho. A'amu fiso hof+koe yahino wonyo hwapingo neso uhwonngkuji yahino wonyo somo woho'nofano likuji Anitumo n+hu'nahone uyant+fit+keno. Oso'no uhwonantanoho. ¹⁴ Oso a'amu homo somne'no ta l+motofoso ole nalohi,

Kiko saho wotnno sohwoosi, kiko honngkano wonyomo nohumanji, a'amu poyo pe'n'ngkohoho pa'nyo humawo'n'ngkino, fil+kaho.

Kilais kakoe pomponaho jije simehomo wolak-isyono.

¹⁵ Sekwo sekwoe humayo yahino somne'no huno ito'no fisyaf+hupmno. A'amu Anitumne'no huno mosyaf+siyo'njo humawo'n'ngkohoho hopa nohumaf+kutoho. O'o, sekwo a'amu huno'njo humawo'n'ngkohoho hopaso fosyohumamno.

¹⁶ Olohonta yahino wonyo pi'n'ngo engo wo'nnyoponoho. I sekwo soku olopo siki humayo'ne mohumuloho. O'o, yo'mayo iwo'n'ngkohofoso Anitumne'no fiy+mno.

¹⁷ Sekwo Anitumne'no huno mosyaf+siyo'njo ikuji yo'mayo syohoso ikutoho. O'o, ilof+kutoho. Sekwo soku simo'mo Anituye hunoso tipemaf+kuji tifi yo'mayoso ito'no fiy+mno.

¹⁸ Sekwo mijo yokumpohn'nyo engo nngkuji nonilohof+kutoho. O'o, oso yahinoso sekumo wonyo wasemokumonte'no yohoho. I oso'no sekwo Anituye Towahunoso nomaf+kujo'no

kako sekumo wosehula'ofono. ¹⁹ Oso'no sekwo nuhu'mokukuji sekwo An+tuje hungkuno hnn+ngkuji kakoe yofe ho'nomayo'ne Ta'njo Iyoswo ta'nji filimno. Sekwoe towahunomo yokumpohn'nyo imokiyo'ne haohonta sekwo Hwe Engo An+tune'no syaf+sy+kuji kakoe yofe foho'nomapmno. Oso'no tajo angomjo taso mango mta'ni likuji simeho ajwo mo'mta'ni filulika'n+ngkuno. ²⁰ Yo'mayo se'maso so'no nan+ngkwowho An+tumo isamoyoka ulimno. Wop+ngo'nohini se'mahwoso'no isamoyoka nol+kutoho. O'o, tango so'nji se'mahwoso'no An+tumo isamoyoka ulimno. Hwap+ngoso nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais kako wop+ngo'nohini nalohof+wo'n+ngkiso so'no isamoyoka ulimno.

A'mu siyoswafe hungkunofoho.

²¹ Sekwo Kilais+ye hungkunomo tifi in+ngkwalokwofo so'no sekwo a'amu nom'ne somne'no hwahopo pawomno.

²² Moya'mi sofasi, sekwo sekwoe Hwe Engo Jisas Kilais kakoe hungkunomo enjwa'mo humalofo hopaso sekwo sekwoe hwehwafe hungkunomo enjwa'mo foyohumamno.

²³ Hwap+ngoso peho'neto. Hwe sohwa hof+ko afe sofamo hwe engo imo'nontifi a'musyamo mokosyohumawo'n+ngkohof+hwafoho. Oso hopaso Kilais kako kakoe a'amu ne sofe hwe mnokino engo'njo hweho. A'amu hiso Kilais+ye a'apahofoho. Kilais oso a'amu somo asomo utimayo'ne poyo pe'n+mentiso hweho. ²⁴ A'amu Kilais+mo simeho uy+wo'n+ngkohofoso hof+ko

kakimo enjwa'mo humalofa hopaso moya'mi sofa hofiko hofikoe hwehwamo enjwa'mo wohumafe.

²⁵ Hwe sohwasu, sekwo sekwoe a'musyamme'no simeho epufahi filohopmno. Kilais kakoe a'amu ne somne'no simeho engo uyimentiso so'no kako hofikine'no poyo pe'n+mentisofoho. Oso pa'nyoso sekwo sekwoe a'musyamo simeho uyimno. ²⁶ Kilais kakoe a'amu ne somne'no poyo pe'n+mentiso so'no kakoe hungkuno so'nji mijo kiyomayo yahino so'nji hofikoe huno hofikoe simeho honingkano wonyo ane kiho'maso imokalofoho. ²⁷ Oseso Kilais kakoe a'amu neso hofiko kakoe simanopo lohopiyo sohonta hofiko honingkano wonyo nihu'no ane kiho'maso nihu'no wonyolangkafo'nohini lohopitnnefoho. ²⁸ Oseso sekwo hwe sohwasu sekwo upa'n+imno. Sekwoe a'apahomme'no hitoho selofiwo'n+ingciso hopaso sekwoe a'musyamme'no hitoho waselofono. Hwe kakoe ape'nji sikoe a'apaho afa in+mentisiyo so'no hwe sohwo kakoe apemo wopingo ulohofihwoso'no kako kakoe a'apahomo wopingo ulohofalofoho. ²⁹ Nakwo huno ole nayohi, a'amu kako kakoe a'apahomme'no mangohwa imo'nyoso awonoho. Kako kakoe a'apahomo wosopayo uy+wo'n+ingkohoho. Kakoe a'apaho nto'no emokosyohumawo'n+ingkohoho. Oso pa'nyoso Kilais kako kakoe a'amu ne somo wopingo emokosyohumawo'n+ingciso hweho. ³⁰ Hwap+ingoso nakwo Kilaisiye sife aho a'apaho'nwoho. ³¹ Anituye hungkuno ole nalohi, U hwe fihwo kako kakoe

kaningkwowwo'ya'umo uliko'mahwosi kakoe ape'nji womokotiku'nanjiyoho. Oseso siko nem'no makotiku'nisoso siko a'apaho afa umo'nanjiyoho. Ose nalimentisofoho. ³² Oso hungkuno hiso'no nje hunoso olenoho. Hwapingo neso hufa'uyoho. Hwapingo hiyasoso ole, Kilais kakoe a'amu ne so'nji a'apaho afa imo'nalokwofo so'no nelalofoho. ³³ Oso'nohin'i'maho. O'o, sekwo hwe anga'no anga'nohino sohwa hnnontnne'no selalofoho. Sekwo hwe sohwasi sekwoe a'apahomne'no hitoho selofiwo'n'ingciso hopaso sekwoe a'musyamne'no hitoho waselofono. Oso'no sekwo moya'mi sofasi sekwo sekwoe hwehwafe yofe foho'nomapmno.

6

Mehomi so'nji kaningkwowwo'ya'u'njiye hungkunofoho.

¹ Sekwo mehomi soku, seningkwowwo'ya'uye hungkunomo haloho popmno. Anitu hofiyo ose ifitnne'ento limentisofoho. ² Anituye hungkuno ole nalohi, Kiko jije mpohwo na'uye hungkunomo tifi fin'ingkayo. Ose nalisofoho. Olo hon'ingkano hungkuno lomo in'ingkusomanji Anitu kako wopingo wakiloho'montonoho. Olo hon'ingkano hungkuno simo'mjo loso hungkuno ne ulinyo hi'njofoho. ³ Ne hiso olenoho. Kiko hnn'ingkwowwo'ya'uye hungkunomo haloho pojom'nanji kiko hwaho lopo wopingo nohumentaningkiji soswo pi'n'ingo engo wokiyakolo'montonoho.

4 Sekwo hamningkwohwo'yoswasi, sekwoe mehomife hunomo wonyo umokukutoho. Hwasyo hungkuno nulikutoho. Sikoe mehomi somo Anituye hungkuno lutihwahosisi hofiyo mokosyohumahosisi hofiko hahn'nyo ifijo'manji hofikoe honingkanomo siko nto'no mihwajinyo.

A'amu syoho ulohofiyo so'nji a'amu nom'ne somo mokosyohumawo'n'ingkohofu sofe hungkunofoho.

5 Sekwo syoho ulohofiyo soku, sekwoe hwe engo nose mokosyohumawo'n'ingkohofu sohwafe hungkunomo enjwa'mo ito'no fosyohumamno. Sekwo simaho hufa'uyo'njo imo'n'ingkutoho. O'o, sekwo hofikoe syoho somo yokumpohn'nyo fiyimno. Sekwo Kilaisiye hungkunomo tifi in'ingkawo'n'ingkohofu hopaso sekwoe hwe engo sohwoe hungkunomo tifi nto'no fin'ingkamno. 6 U sekwo a'amu wonahonife likuji a'amufe hunomo afofo umokano likuji hofikoe timopo syoho yokumpohn'nyo ikutoho. O'o, sekwo Kilaisiye syoho ulohofiyo kuyoho. Oso sekwo sekwoe hwe engo sohwoe syoho yokumpohn'nyo ifijoso sekwo yahino Anitu umo'n'iwon'ingkiso somo in'ingkowalokwofo. 7 Sekwo simaho wopingo'nji sekwoe syoho fiyimno. Sekwo a'amu hwahoponjo somnohini syoho miyalokuyohofu. O'o, sekwoe Hwe Engo Anituye syoho yalokwofo. 8 Sekwo huno seyohoho. A'amu syoho ulohofiyo so'nji a'amu syoho somo mokosyohumalofu so'njimo Anitu hofikoe syoho somo uhwon'iwon'ingkiso sohwo

hofi'koe syoho wop+ingo somne'no kako yano ulofiyonefoho.

⁹ Sekwo a'amu syoho selohofiyiwo'n'ingkohoho soku sekwo a'amu homo somo hofiyo mokosyohumamno. Sekwo iyoho limofo yahinoso foho'naopmno. Nakwoe Hwe Engo Anitu kako ahwomomo humaso sohwo kako a'amu hopi'nonohinomo mokosyohumawo'n'ingkiso hweho. Kako a'amu yofe engo'njo so'nji a'amu sikinjo so'njimo uhwononteso afa'nohino uhwon+wo'n'ingkohoho.

Anituye a'amu neso hofi'ko hwe ikujoho'ne kako mekino sampe yo'mayoso nto'no esyohumayo'ne hungkunofoho.

¹⁰ Ngko olo hungkuno ae'uyo loso waselimonne'no yohono. Sekwo Anitu'nji makotoku'nnyo soku, Anitu kakoe yokumpohn'nyo'nji ufohi'nimno. ¹¹ Seten kako sekumo yamofe selohofiwo'n'ingkiso so'no sekwo Anituye mekino, sampe, yo'mayoso nomafi'kuji yokumpohn'nyo fikesyohumamno. Seten+ye huno wonyo so'nji kakoe yahino wonyo so'nji fongki'nane'no yokumpohn'nyo wolohofano. ¹² Nakwo a'amu hwahoponjo so'nji ikujoho mofongki'nalokuy+hwono. O'o, nakwo Seten'nji towahunu wonyo so'nji fongki'nalokuhwono. Towahunu wonyo hiso hofi'ko a'amu sikwo'mjoho'mo humalofo somo yokumpohn'nyo mokosyohumalofo. Hofi'ko hwahopo emoyont+fi ahwomomo emoy+wo'n'ingkohofofoho. ¹³ Oso'no sekwo Anituye mekino, sampe, yo'mayoso olohonta

mapmno. Ose mafikui yo'mayo wonyo i'mofapihwoso'no sekwo yokumpohn'nyo lohofikui Seten'nji towahuno wonyo so'nji ikujoho fongki'nifijoso sekwo hofikimo nuyakolopitnefoho. Nuyakolofikui yokumpohn'nyo ne'no lohopitnefoho.

¹⁴⁻¹⁷ Oso'no nto'no esyohumayo yahino so'no nakwo huno wosyofisyano. A'amu kako mango hwamo wafongku'mo lihwosi kako kakoe mekinohwa, sampehwa, omoyohwa, nomahwosi yokumpohn'nyo waloho'montonoho. Mango sohwa hofiko oso hwe huhwo sohomo wofonjosyano likui me fifijoso mupolopitnehofo. Hwapingoso kako nto'no esyohumunyo hweho. Oso pa'nyoso Seten nakumo ikujoho monafongkiso'ne ito'no wesyohumano. Nakwoe sampe, mekin, omoy, yo'mayoso olenoho.

Hungkuno nehopi'nohino wolano. Hwasyo hungkuno molanehwono. Oso hungkuno neso sekwoe ahuloho pa'nyofoho.

Honinkano wopingo'nohini uyano. Wonyo honinkano ihwaloho. Oso honinkano wopingo'nohinoso sekwoe swokinoponjo ikujoho melikosafu pa'nyofoho.

Anituye hungkuno wopingo a'amufe simaho pompeno ifisyimofoneho wolutihwano. Oso hiso sekwoe sife manji'mofu pa'nyofoho.

Setenye yo'mayo tango ne'maso so'no Anitu kako nemo'mayo'ne so'no simaho hi'ntnnono uyano. Oso simaho hi'ntnnono hiso nakwoe sampe pa'nyofoho.

Nakwo Anitu asomo netimayo'ne so'no huno wosyofisyano. Oso nakwoe sohwo ho'yo pa'nyofoho.

Anituye hungkuno so'no huno nto'no wonayono. Oso Anituye hungkuno hiso nakwoe hwakuhwajo hosimno pa'nyofoho.

Kakoe Towahuno Wopingo sohwo hungkuno lomne'no wonetihwamtonoho.

Yo'mayo melikosafu hiso sampe mekino yo'mayo pa'nyoso nto'no wesyo humano.

¹⁸ Mpohumo jomo ne'no ulimno. Kakoe Towahuno Wopingofe yokumpohn'nyo sejapihwoso'no Anitumo jomo ulimno. Nto'no fohontohumamno. Piso'mo'nyo ikutoho. Sekwo Anituye a'amu ne somne'no engolopohamo Mpohumo jomo ulikuno. ¹⁹ Sekwo Mpohwo Anitumo ngkimo nifo'mayo'ne jomo ole ulimno. Anitu kako kakoe hungkuno nje mangomo ho'nani'syihwoso'no ngko iyoho iyo yahinoso monje yasyi'mo Anituye hungkuno wopingoso a'amufe hunomo ehohosasiyo'ne ulimo. Oso hiso'no sekwo Mpohumo ngkine'no jomo ulimno. ²⁰ Ngko a'amumo Anituye hungkuno lutihwawo'ninkohe hwo'nyoho. Oso'no ngko impo'angomo humaleno. Olopo nohumahm'mo iyoho miyo'njo i'mo Anituye hungkuno a'amu somo lutihwayo'ne sekwo Mpohumo jomo ulimno.

Hungkuno ae'uyofoho.

²¹ Tikikos neninkwa'wehwo Anituye syoho ulohofiyo wopingo sohwo kako nose'mahwosi yo'mayo ngkimo ni'ma'maso

so'no yoloho waselimonte hweho. ²² Oso'no ngko kakimo sekuyepono lihwojalokweno. Kako nakwoe humayo so'no selihwosi sekumo yokumpohn'nyo wasesosofito'montonoho.

²³ Naningkwohwo Anitu'nji nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisi'nji siko'monta'i sekwoe simeho pompenjiyo semokohosi sekwo nom'ne a'amu somne'no hitoho selofo so'nji simeho hi'ntnnono engo uyo so'nji wosejopanjiyoho. ²⁴ A'amu nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisimo hitoho ulofoso musikwajiyo'njo iwo'ningkohofu osomo Anitu kako wopingo uloho'montonoho. Ngko Pouli'ni hungkuno hiloso mti'mokohono. Osohopeho.

**Mpohwoe Hungkuno Songofoho
The New Testament and Genesis in the Safeyoka
(Ampeeli-Wojokeso) language of Papua New Guinea
Buk Stat na Nupela Testamen long tokples Safeyoka
long Niugini**

copyright © 1988 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Ampeeli-Wojokeso (Safeyoka)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2011-12-15

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 3 Mar 2023 from source files dated 9 Oct 2020

f526da1e-a607-571c-ba86-56367d7583f3